YAYIN NU: 2113
ÇOCUK / GENÇLİK: 54

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-727-1

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Ayşegül Karayama

Kapak Tasarımı: Tevfik Soyyiğit

Grafik Uyarlama: Damla Acar

Kapak Baskısı: Çınar Matbaacılık

Baskı: Çınar Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han Nu: 34 K: 5
Bağcılar-İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika Nu: 45103

İstanbul- 2024

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Fatime Ataş: 1990 yılında Zonguldak'ta doğdu. Karadeniz Teknik Üniversite'sinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği okudu. 2013 yılında Şırnak Uludere'de göreve başladı. Öğrencilerinin ve tarihe merak salan herkesin Orta Asya'da kurulan Türk devletlerini hafızalarda iz bırakarak ve keyif alarak öğrenmelerini sağlamak için yazmaya karar verdi. "Bozkırın Kurdu Mete Han" yazarın ilk kitabı olma özelliğini taşımaktadır.

Tevfik Soyyiğit: 20.asrın son çeyreğinde, Karşıyaka'da doğdu. Fiziken Üsküdar'da, ruhen ve fikren geçmişte yaşar. İdolü Matrakçı Nasuh Efendi'dir.

İÇİNDEKİLER

KARA PLAN · 9

TUTSAKLIK MESELESİ · 13

OK MESELESİ · 23

SÜREK AVI · 35

ŞEYLAN · 49

GÖKBÖRÜ/OĞLAK OYUNU · 59

DEMİR ORDU · 67

TUNG-HULARLA MÜCADELE · 79

YÜE-CHİH'LER (YÜEÇİLER) · 85

BAİDENG MUHAREBESİ · 91

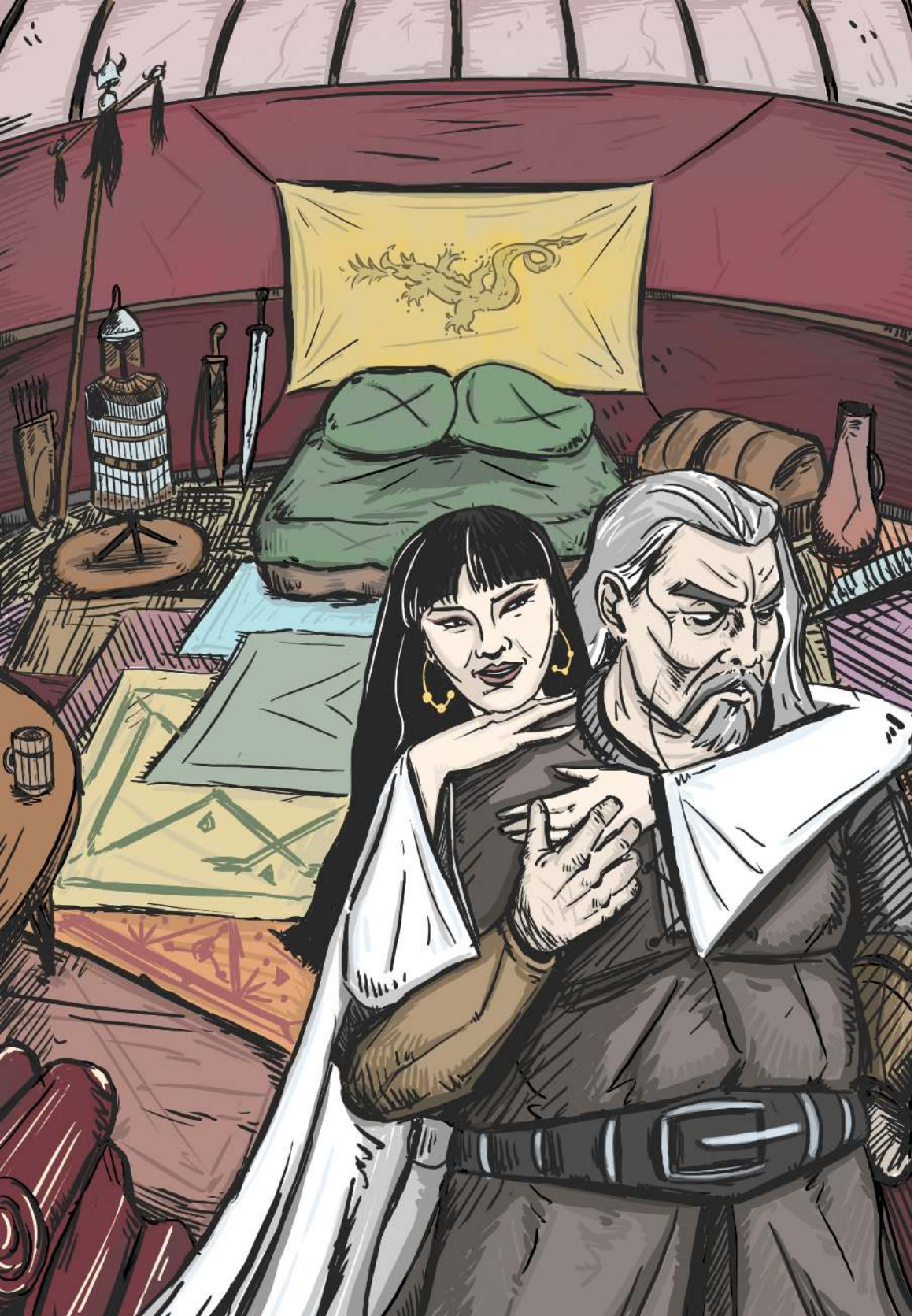
ASYA HUN İMPARATORĞU'NUN
PARÇALANMASI VE KAVİMLER GÖÇÜ · 105

SÖZLÜK · 111

DEĞERLENDİRME SORULARI · 115

Bu kitabı yazmamda
beni cesaretlendiren, benimle umut eden
Altunizade Hafize Özal Ortaokulundaki
öğrencilerime teşekkürlerimle...

KARA
PLAN

Otağın içinde bir ileri bir geri gidip geliyordu. Kafasındaki düşünceler diline dolanmıştı bir kere. Böyle oldu mu durmadan mırıldanır, dili tüm bedenine hükmederdi. Günlerdir tasarladığı planı nihayet hayata geçirmişti. Böyle olması herkes için en iyisiydi.

Akça otağın iki tarafa açılan kapısından gün ışığı vuruyordu. Etraf iyice aydınlandı. Ateş, çadırın ortasında bulunan korlukta cansız bir şekilde titriyordu. Duvarlar, renk renk ve desen desen işlemeli halılarla kaplıydı. Kapıdan girince sağ tarafta, nakışlı bir paravan ile ayrılmış bölmede Tanhu'nun[1] silahı ve zırhı tüm ihtişamı ile göze çarpıyordu. Sol tarafta ise altın işlemeli üzeri ipek örtü ile kaplanmış bir yatak, yerde ise altın ve gümüş teller ilavesiyle dokunmuş ipek halı seriliydi. Az ileride kıymetli halılar ve kumaşlarla örtülü sedirin üzerine özenle işlenmiş yastıklar ve değerli taşlarla bezenmiş altın ve gümüşten eşyalar göze çarpıyordu. Prenses Yen-Sih, süt beyazına çalan gece elbisesi, siyah uzun saçları, beyaz teni ve

[1] Tanhu: Tanrı'nın yeryüzündeki gölgesi. Hun dilinde "imparator" demek olup sonsuz genişlik, yücelik, ululuk manalarına gelir. Metinde Teoman kastedilmektedir.

çekik gözlerinin yaydığı ışıkla otağın içinde bir yıldız gibi parlıyordu. Gözlerini Teoman'dan ayırmadan uzun süre onun bir ileri bir geri gidip kendi kendine konuşmasını izledi. Artık oğlu için rakip kalmamıştı. Nihayet Tanhu'nun aklına girip kendi oğlunu veliaht ilan ettirmeyi başarmıştı. Mete'den kurtulmak için onu Hiung-nu'ların düşmanı olan Yüeçilere esir olarak vermeye Teoman'ı razı etmek, Çin sarayında entrika ve sahtekârlık üzerine yetiştirilen biri için hiç de zor sayılmazdı. Hatta bu onun uzmanlık alanıydı.

Yen-Sih oturduğu yerden yavaşça kalktı. Tüm zarafetiyle salınarak Teoman'ın yanına yaklaştı. Ellerini Teoman'ın boynuna nazikçe doladı. Usulca kulağına fısıldadı:

— Rahatla artık, her şey yolunda. Sen en doğru kararı verdin.

Teoman derin bir iç çekti. Yen-Sih'in kollarından kurtulup kendini otağın dışına attı. Nefes almak hiç bu kadar zor olmamıştı. Âdeta ciğerleri, kalbi, beyni hatta tüm bedeni savaş içindeydi. Kalbi, Mete'ye kurduğu bu tuzağı onaylamazken beyni ise doğrusunun bu olduğunu söylüyordu. Başladığı işi bitirmeli ve Yüeçilere saldırarak Mete'yi sonsuza kadar ortadan kaldırmalıydı.

TUTSAKLIK
MESELESİ

Olanlara anlam veremiyordu. Nasıl olurdu da soylu bir hakan, ülkenin geleceğini Türk anneden olan has bir Türk yerine, Çinli anneden doğan birine teslim ederdi? Bu Türk töresine aykırı değil miydi? Hanlığın beylerinin bu duruma karşı çıkması ve Ulu Hatun'dan doğma öz bir Türk olan Mete'nin feryadı, nasıl oluyor da Tanhu için hiçbir anlam ifade etmiyor? Doğrulara kulaklarını tıkayan babası, nasıl bir esrarın içine düşmüştü? Öz oğlunu rehin olarak düşmanlarına teslim edebilecek kadar mı taşlaşmıştı kalbi?

Tüm bu sorularla boğuşan Mete, tutsak tutulduğu çadıra giren bir askerin sesiyle irkildi. Kolları ve bacakları iplerle bağlıydı. Aldığı darbelerden ve kafasındaki cevaplanmamış sorulardan bitap düşmüş, bir ölü misali hareketsiz duruyordu. Askerin alaycı sesiyle kafasını yavaşça kaldırdı. Kan çanağına dönmüş gözlerini araladı. Güçlükle doğruldu.

— Sana bir iyi bir de kötü haberim var.

— Neymiş onlar, söyle bakalım.

Asker, yüzüne takındığı pis ifade ile gülerek Mete'nin etrafında birkaç tur attı. Bir yandan ağzındaki çöp ile dişlerini karıştırıyor bir yandan da sol elindeki hançeri sallıyordu.

— Önce hangisinden başlamamı istersin? İyi mi, kötü mü?

Askerin sırıtışı, yüzüne takındığı ifade onu daha da itici bir hâle sokuyordu. Mete'nin ise bu adama katlanacak bir dakikası dahi yoktu.

— Uzatma da de hele, neymiş vereceğin haber? Oyun oynayacak hâlim yok.

Mete'yi baştan aşağı süzen asker, onun patlayan kaşını ve darbelerle yaralanmış vücudunu, yorgunluktan bitap düşmüş hâlini görünce iyice keyiflendi. Hançerini beline soktu. Mete'nin karşısına dikildi. Alaycı gözlerle ona bakarak:

— Kötü haber: baban seni gözden çıkardı. Dahası, artık Hiung-nu Hanlığının beyleri de babana katıldı. Kimse seni kurtarmak için gelmeyecek. Ölmek için bizlere yalvaracaksın. Önce seni, sonra da tüm soyunuzu kılıçtan geçireceğiz.

Mete'nin bilmediği bir haber değildi bu. Annesi Ulu Hatun uçmağa[1] gittiğinde tutunacak son dalını da kaybetmiş oldu. Gök Tengri,[2] annesiyle beraber Mete'nin kalbini de söküp almıştı sanki. Demir gibi soğumuştu içi tüm dünyaya karşı. Hayata karşı gardını almış; sevgiyi, aşkı, güzelliği tüm iyi duyguları içine gömmüştü.

— İyi habere gelecek olursak; yaşadığın sürece üvey kardeşinin tahta çıktığını göremeyeceksin. Çünkü o zamana kadar elimizde işkence çekerek ölmüş olacaksın.

[1] Uçmağ: Cennet.
[2] Tengri: Tanrı, ilah, doğaüstü güç.

Yüeçi askerinin alaycı konuşması devam ederken, içeriye elinde kuru ekmek, biraz su ve lapa ile iri kıyım bir adam girdi. Elindekileri kenara koyup Mete'nin kollarını çözmek için harekete geçti. Asker onu hemen durdurdu.

— Dur. Ne yaptığını sanıyorsun?!

— Bir şeyler yemesi lazım, hem ayakları bağlı kalacak. Baksana zavallıya; bitap düşmüş, kılını kıpırdatacak hâli yok. Bu şekilde istese de kaçamaz zaten, merak etme.

İri adam, Mete'nin kollarını çözdü. Mete, olduğu yerde dizlerinin üzerine yığıldı. Bir süre baygın hâlde yatan Mete, nihayet gözünü açtığında kendisine yemek getiren adamın hâlâ orada olduğunu gördü.

— Bir an hiç uyanmayacaksın sandım; amma derinmiş uykun. Hadi bir şeyler ye de gücüne kavuş. Bir Türk'e yakışır mı bu vaziyet?

Mete şaşırmıştı. Bu iri kıyım adam da kimdi, neden böyle yakın davranıyordu? Kafasındaki sorulara cevap bulmak için sormadan edemedi.

— Sen de kimsin? Ne istersin benden?

İri adam gülümsedi. Eline suyu alarak Mete'nin yanına diz çöktü. Ona suyu uzatarak:

— Seninle aynı soydanız. Bilirsin, Yüeçi topraklarında çok sayıda Hun boyu yaşamakta. Yüeçiler hem zengin hem güçlü. Hayat mücadelesi işte. Burada onlara hizmet ederken buldum kendimi. Yıllardır bir

arpa boyu yol alamadan uşaklık ediyoruz, sanki bize yakışırmış gibi.

Son cümlesini ağzının içinden, mırıldanarak söyledi. Sanki söylediğinden utanırmışçasına başı eğik, elini sıkıca yumruk yaparak.

Mete tepki vermeden dinliyordu. Bir yandan da iri adamın getirdiği lapayı güçsüz elleriyle ağzına götürmeye çalışıyordu. Bu hâli canını sıkıyordu. Tutsak olmak, isteyeceği en son şeydi. Tutsak olmaktansa ölmeyi yeğlerdi. Bir an önce kurtulmalıydı buradan, küllerinden yeniden doğup tüm düşmanlara cihanı dar etmeliydi. Tabii başta babası Teoman ve eşi Yen-Sih geliyordu; bir de onların biricik veliahtları. Sonrasında kendisine günlerce işkence eden Yüeçilerin icabına bakacaktı.

***

Yerin gök ile birleştiği; ölüm ile yaşamın başlangıcı olan sonsuzluk diyarı Tanrı Dağları'ndan yayılan sis, tüm Ötüken'i kaplamıştı. Puslu hava, Türk otağında sadece etrafı görünmez kılmamış, âdeta Türklerin uslarını da gerçeğe kapamıştı. Bozkurt ruhuna sahip; demir bilekli, aslan yürekli, kanları deli akan birkaç asker hariç. Son nefeslerine kadar Mete'ye bağlı kalacaklarına ant içmişlerdi. Türklerin merkezi Ötüken'de, bu kutlu yerde "Türk töresi yaşasın, devlet Çinli anadan doğma Tigin'in eline düşmesin," diye anlaştılar. Hunların geleceği için Mete'nin yanında olacaklarına dair Gök Tengri'ye yemin verdiler.

Mete tutsak edileli birkaç gün olmuştu. İri adam her gün Mete'nin yanına geliyor, ona yiyecek ve Mete'ye sadık askerlerden bilgi getiriyordu. Bu sayede Mete, oradan kurtulmak için ihtiyacı olan gücü kendinde bulabilmişti. Günlerce plan yaptı; tüm ihtimalleri gözden geçirdi. Babasının, kendisinin ölümü için Yüeçilere saldırı girişimine hazırlandığını öğrendiğinde ise kanı iyice delirdi; içine düşen kor sanki bileklerindeki ipi yakıp geçecek gibiydi. Öfkesi, kini bir kat daha arttı. Sessiz çığlığı Tanrı Dağları'nda yankılandı. Öç alma duygusuyla günlerdir yanıp kavrulan bedeni hiç bu kadar kana susamamıştı.

Hava iyice kararmıştı. Çoluk-çocuk, kadın-erkek herkes çoktan otağına çekilmişti. Mete'nin yanına gelmek için fırsat kollayan iri adam hariç. Bir fısıltı gibi kimselere görünmeden Mete'nin otağına geldi. Elindeki kılıçla Mete'yi tutsak eden ipleri teker teker kesti.

— Acele etmelisin yiğidim, vakit geldi. Gün, kurtuluş günüdür. Tan ağarmadan Türk otağına dönesin. Sana sadık yiğit alplar dışarıda seni beklemekte. Gazan mübarek ola. Yiğit alplar yoldaşın, Gök Tengri yardımcın olsun.

Sonra Mete ile sarıldılar. Otağın girişinde Sungur Alp göründü. Dışarıdaki nöbet tutan askeri çoktan etkisiz hâle getirmişti. Sungur Alp:

— Tez gitmek lazım gelir, fark etmeleri uzun sürmez.

Mete hızlı adımlarla çıktı otağdan. Doğruca kendilerini bekleyen alpların yanına vardılar. Etraf zifiri karanlık, ortada ölüm sessizliği vardı. Mete ve alplar atlarına atlayarak oradan yıldırım gibi ayrıldılar. Atları Ötüken'e, akça otağa sürdüler.

Geniş ve verimli toprakları olan Yüeçiler, Doğu-Batı arasındaki ticaret ve kültür akışına aracılık eden İpek Yolu'nun büyük bir kısmına sahipti. Bu nedenle Yüeçiler Asya kıtasının en zengin ve en kültürlü kavmiydi. Mete bu tutsaklık döneminde Yüeçileri ve ülkelerini yakından tanıma fırsatı buldu. Yüeçilerin bölgesinin ekonomik gücünü ve medeni üstünlüklerini görmüş, değerini ve önemini çok iyi anlamıştı. Zekâsı ve obadaki kendine bağlı askerlerin desteğiyle Yüeçilerin elinden kurtulmayı başarmıştı.

DEĞERLENDİRME TESTİ